

Тренінгові форми навчання як засіб формування мовнокомунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів // Підготовка фахівців у контексті становлення Нової української школи : збірник наукових праць (за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю) / за заг. Редакцією В.Є.Литнєва, Н.Є.Колесник, Т.В. Завязун. – Житомир : ФОП «Н.М.Левковець», 2018. – У 2-х ч. – Ч. I. – С. 23 – 237.

Підгурська В.Ю.

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри лінгвометодики та

культури фахової мови

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

**ТРЕНІНГОВІ ФОРМИ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ
ФОРМУВАННЯ МОВНОКОМУНІКАТИВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ**

Постановка проблеми. Аналіз сучасних чинників підвищення ефективності процесу підготовки висококваліфікованих спеціалістів зумовлює потребу дослідження доцільності застосування тренінгів як засобу формування мовнокомунікативної компетентності майбутнього вчителя початкових класів.

Тренінг у структурі педагогічної системи вищого навчального закладу визначається як особистісно орієнтована інноваційна технологія навчання, що інтенсифікує процес підготовки спеціалістів. Відкритим на сьогодні залишається ще питання ефективної інтеграції тренінгових форм навчання в освітній процес вищого навчального закладу; необхідним є створення

системи тренінгів на етапі вишівської освіти, яка стане складовою традиційного навчального процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з даної проблеми. Основні елементи навчального тренінгу розроблено в дослідженнях О. Богословської, В. Большакова, І. Вачкова, Ю. Жукова, Л. Мітіної, Л. Петровської, В. Подшивалкіної, П. Растяннікова, К. Рудестама, Є. Сидоренко, Дж. Стюарта та ін.

Виникнення тренінгового навчання пов'язують з діяльністю Курта Льовіна. Хоча елементи сучасних тренінгів застосовувалися ще сотні років тому для підготовки релігійних діячів, військових і митців. На початку ХХ століття численні вправи для тренінгу акторів були запропоновані К. Станіславським і його послідовниками. Упродовж минулого століття тренінг отримав широке визнання і впровадження у різні сфери людської діяльності. У 70-і роки минулого століття в Лейпцігському і Йенському університетах під керівництвом М. Форверга був розроблений метод, названий соціально-психологічним тренінгом. Засобами тренінгу виступали рольові ігри з елементами драматизації, що створюють умови для формування ефективних комунікативних навичок. У 1993 році у Санкт-Петербурзі був створений Інститут Тренінгу, а також ряд шкіл Лейпцигської (Манфред Форвег, Традель Альбер), Талліннської (Міккін Х.), Ленінградської (Петровська Л., Ємельянов Ю., Макшанов С.) та ін.

Мета статті – розкрити роль та значення тренінгових форм навчання у формуванні

мовнокомунікативної компетентності майбутніх учителів-класоводів.

Виклад основного матеріалу. Звернемося до визначення терміна "тренінг" у науковій літературі. Термін "*тренинг*" (з англ. *train, training*) витлумачується як: навчання, виховання, тренування, дресирування. У словнику іншомовних слів *тренинг* визначається як "організована форма навчально-виховного процесу, яка, спираючись на досвід і знання її учасників, забезпечує ефективне використання різних педагогічних методів за рахунок створення позитивної емоційної атмосфери та спрямовується на отримання сформованих навичок і життєвих компетенцій [3, с. 456]. Ю. Ємельянов під тренінгом розуміє групу методів, спрямованих на розвиток здібностей до навчання й оволодіння будь-яким складним видом діяльності [2, с. 10]; А Грецов – як "навчання шляхом придбання й осмислення життєвого досвіду, що моделюється в груповій взаємодії людей" [1, с. 34]. Л. Петровська розглядає тренінг "як засіб впливу, що спрямований на розвиток знань, соціальних установок, умінь і досвіду в галузі міжособистісного спілкування, засіб розвитку компетентності в спілкуванні, засіб психологічного впливу "[4, с. 9]. На її думку, мета тренінгу – розвиток компетентності в спілкуванні, її комунікативної, інтерактивної й перцептивної складових.

Традиційне викладання курсів лінгвістичного й лінгводидактичного циклів не зовсім відповідає сучасним практичним потребам студентів. Навчальний підхід – спочатку теорія, а потім практика – зводиться

до певної суми відомостей, правил, інструкцій та комплексу вмінь. Між теорією і практикою завжди існує відстань, бажане може не збігатися з дійсним.

Традиційне навчання не є саме по собі чимось негативним, проте у світі швидких змін і невпинного "старіння" знань традиційна форма передачі знань має звужені рамки застосування.

Тренінгові технології визнані в усьому світі і з огляду на їх науково-методичну розробленість, практичну спрямованість і доступність вважаються ефективними у площині розвитку особистості, набуття знань й особливо формування практичних навичок і вмінь.

Тренінг можна розглядати і як навчальний процес, що складається з низки етапів, на кожному з яких можливе використання активних навчальних методів.

Мета тренінгу досягається шляхом формування професійного мовлення, опанування фахової лексики і термінології, практичного застосування знань, умінь, навичок як основних компонентів спеціальної підготовки.

Визначальним елементом тренінгових технологій є інтерактивні методи навчання. Застосування цих методів навчання не тільки значно поліпшує запам'ятовування українськомовного матеріалу, а й сприяє його реалізації у професійній мовнокомунікативній діяльності. Інтерактивні методи навчання українськомовних дисциплін і методики навчання української мови в початкових класах зорієнтовані на особистість самого студента, на його

свідому участь у розвитку власних знань, індивідуальних і фахових навичок.

Тренінг, як і будь-яка інша організаційна форма навчання, передбачає вирішення ряду завдань, зокрема: набуття учасниками тренінгу нових професійних навичок і вмінь; формування навичок співпраці на засадах толерантності й поваги до інших людей; формування навичок логічного мислення, аналізу, синтезу; опанування нових технологій у професійній діяльності; пошук ефективних шляхів розв'язання поставлених проблем; формування навичок аналізу першоджерел; вибір і презентація інформації або проблематики; формування позитивного ставлення як до себе, так і до життя.

Тренінгова форма навчання ґрунтується на методиці участі, тобто, вся група є активною учасницею організованого процесу навчання, спрямованого на оволодіння знаннями й способами інтелектуальної і практичної діяльності. Студенти в процесі навчання можуть поділитися й обмінятися між собою своїми знаннями і досвідом, а також колективно шукати оптимальне вирішення пропонованого завдання. Перевага цієї методики в тому, що студенти ефективніше навчаються у тих випадках, коли у змісті нової інформації враховано їхні знання і потенційні можливості; коли можна поділитися своїм досвідом і проаналізувати його у доброзичливій атмосфері; коли можна усвідомити ступінь власної фахової компетентності, окреслити шляхи власного професійного розвитку.

Під час тренінгу ефективно використовувати усні діалогічні завдання – це дозволить залучити до інтерактивної діяльності всіх членів групи й дасть можливість формувати мовнокомунікативну компетентність студентів. Також на тренінгових заняттях варто приділяти увагу писемному монологічному мовленню студентів. Ця форма мовлення вимагає вмінь недвозначно, логічно і чітко формулювати свої думки, що важливо в подальшій професійній діяльності.

Більшість завдань тренінгу передбачає фронтальну роботу зі студентами. Якщо ж завдання має демонстраційний характер або передбачає індивідуальну роботу в присутності групи, всі учасники мають право висловитися після її завершення. На тренінгових заняттях доречно використовувати відеозаписи (наприклад фрагментів уроку), з подальшим їх обговоренням.

Висновки дослідження і перспективи подальших розробок. Отже, тренінгове навчання розвиває гнучкість, оригінальність мислення, здатність вирішувати проблемні завдання та ситуації; сприяє усуненню мовних помилок і недоліків у мовленні студентів, збагачує їхній активний словник науковою і професійною термінологією, а також формує креативне мислення майбутнього вчителя-класовода.

Таким чином, застосування тренінгових форм навчання при вивченні навчальних дисциплін лінгвістичного на лінгвометодичного спрямування

сприятиме формуванню мовнокомунікативною компетентності майбутніх учителів початкових класів.

Перспективним напрямом подальших досліджень щодо формування мовнокомунікативною компетентності майбутніх учителів-класоводів є розробка сценаріїв тренінгів з дисциплін лінгвометочного спрямування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грецов А. Г. Тренинг креативности для старшеклассников и студентов / А. Г. Грецов. – СПб. : Питер, 2007. – 208 с.

2. Емельянов Ю. Н. Активное социально-психологическое обучение / Ю. Н. Емельянов. – Л., 1985. – 342 с.

3. Новейший словарь иностранных слов и выражений / Автор-сост. Н. В. Трус, Т. Г. Шубина. – Минск : Современ. литератор, 2009. – 976 с.

4. Петровская Л. А. Компетентность в общении: Социально-психологический тренинг / Л. А. Петровская. – М. : МГУ, 1989. – 216 с.